BIULETYN KONSERWATORSKI
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW W BIAŁYMSTOKU

Białystok 2026

Joanna Pietruczuk
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku

Sprawozdanie z działalności Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w 2026 r.

Rok 2026 był okresem intensywnej działalności Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym województwa podlaskiego. Podejmowane działania obejmowały zarówno realizację ustawowych zadań organu ochrony zabytków, jak i przedsięwzięcia o charakterze badawczym, edukacyjnym, popularyzatorskim i społecznym. Istotnym elementem aktywności pozostawała współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami kultury i nauki, organizacjami społecznymi, wspólnotami religijnymi oraz przedstawicielami administracji rządowej.

Ważną rolę w realizacji tych celów odgrywała również działalność naukowa i edytorska Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku, w szczególności kontynuacja wydawania „Biuletynu Konserwatorskiego Województwa Podlaskiego", a także organizacja konferencji, wykładów i spotkań poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego.

Jednym z pierwszych przedsięwzięć roku było wydanie 31. zeszytu „Biuletynu Konserwatorskiego Województwa Podlaskiego". Opublikowany w wersji cyfrowej tom stanowi kontynuację wydawanego od 1995 r. czasopisma poświęconego badaniom, ochronie i konserwacji dziedzictwa kulturowego regionu. Obejmuje on zróżnicowany zakres tematyczny, łącząc opracowania o charakterze historycznym i badawczym z tekstami dokumentującymi praktykę konserwatorską. Wśród publikowanych zagadnień znalazły się m.in. badania nad inwentarzem pośmiertnym Jana Klemensa Branickiego, założeniami ogrodowymi Pałacu Branickich w Białymstoku, piecami kaflowymi typu berlińskiego w białostockich rezydencjach, modernistycznymi willami Białegostoku oraz wartościami zabytkowego założenia dworskiego w Grodzisku.

Kontynuacją działalności naukowej i edukacyjnej było spotkanie poświęcone warunkom życia w XVIII stuleciu. 1 lutego w Muzeum Wnętrz Pałacowych w Choroszczy odbył się wykład prof. Karola Łopateckiego „O zimach w XVIII wieku". Przedmiotem wystąpienia były m.in. historyczne sposoby przygotowywania

zapasów, gospodarowania opałem oraz organizacji życia codziennego w warunkach surowego klimatu. Tematyka wykładu wpisywała się w szerszy nurt badań nad codziennością społeczeństw dawnej Rzeczypospolitej oraz funkcjonowaniem historycznych zespołów rezydencjonalnych.

Ważnym wydarzeniem z punktu widzenia społecznego wymiaru ochrony dziedzictwa było powołanie społecznego opiekuna zabytków w powiecie wysokomazowieckim. Na wniosek podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków starosta wysokomazowiecki wydał 18 lutego 2026 r. zarządzenie nr 11/2026, na mocy którego funkcję tę powierzono Krzysztofowi Romualdowi Kozłowskiemu. Powołanie społecznego opiekuna zabytków stanowiło element rozwijania lokalnego systemu monitorowania stanu zachowania dziedzictwa. W ramach pierwszego spotkania roboczego z udziałem zastępcy podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków Karola Łopateckiego omówiono praktyczne aspekty realizacji ustawowych zadań społecznego opiekuna. Dotyczyły one przede wszystkim obserwacji stanu zachowania obiektów zabytkowych, współpracy z organami ochrony zabytków oraz upowszechniania wiedzy o lokalnym dziedzictwie.

Rozwijanie społecznej opieki nad zabytkami ma szczególne znaczenie w przypadku niewielkich miejscowości i obiektów pozostających poza bezpośrednim zainteresowaniem dużych instytucji kultury. Społeczny opiekun może pełnić funkcję pośrednika pomiędzy mieszkańcami a administracją konserwatorską, przyczyniając się do szybszego identyfikowania zagrożeń oraz zwiększania świadomości wartości lokalnego dziedzictwa.

W 2026 r. działalność konserwatora wojewódzkiego wykraczała również poza bezpośredni obszar województwa podlaskiego. Adam Musiuk, podlaski wojewódzki konserwator zabytków, został powołany na członka zespołu doradczego do spraw opracowania polityki architektonicznej państwa na podstawie zarządzenia ministra finansów i gospodarki z 26 listopada 2025 r. Udział przedstawiciela wojewódzkiego organu ochrony zabytków w pracach zespołu miał znaczenie z punktu widzenia powiązania polityki architektonicznej z ochroną dziedzictwa kulturowego i kształtowaniem jakości przestrzeni. Do zadań zespołu należała analiza krajowych i zagranicznych rozwiązań w zakresie polityki architektonicznej, opracowanie założeń polityki architektonicznej państwa oraz przygotowanie rekomendacji dotyczących jej wdrażania i monitorowania.

W działalności podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków ważne miejsce zajmowała współpraca z przedstawicielami administracji rządowej, samorządowej oraz instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa. Jednym z wydarzeń o charakterze ogólnopolskim był jego udział w obchodach Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków zorganizowanych na Jasnej Górze w Częstochowie, w historycznym zespole klasztornym oo. paulinów, uznanym za pomnik historii.

Spotkanie wojewódzkich konserwatorów zabytków, przedstawicieli środowiska konserwatorskiego oraz generalnej konserwator zabytków Bożeny Żelazowskiej stanowiło okazję do wymiany doświadczeń dotyczących współczesnych problemów ochrony dziedzictwa. W trakcie wydarzenia wręczono również odznaczenia osobom szczególnie zasłużonym dla ochrony dziedzictwa kulturowego.

1. Obchody Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków. Fot. A. Korolko
Celebrations of the International Day for Monuments and Sites. Photo by A. Korolko

Istotnym obszarem współpracy międzyinstytucjonalnej było uczestnictwo przedstawicieli Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku w Kongresie Bezpieczeństwa Dziedzictwa KOBED w Krakowie, w dniach 8–10 czerwca. Zastępca podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków Karol Łopatecki, wspólnie z wojewodą podlaskim Jackiem Brzozowskim, przedstawił zagadnienia związane z ochroną zabytków i dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych. Wystąpienie Karola Łopateckiego koncentrowało się na historycznej perspektywie ochrony dziedzictwa w okresie międzywojennym, w szczególności na problemach związanych z odbudową państwa po odzyskaniu niepodległości oraz przygotowaniami do konfliktu zbrojnego w warunkach braku rozwiniętych międzynarodowych mechanizmów ochrony dóbr kultury. Współczesnym kontekstem dyskusji były natomiast zagadnienia przygotowania instytucji publicznych do ochrony dziedzictwa w sytuacjach zagrożenia.

W ramach tego nurtu działalności przedstawicielki Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku, Julia Litwin i Agnieszka Witek, 16 września uczestniczyły również w szkoleniu dotyczącym ochrony dóbr kultury w sytuacjach kryzysowych. Program obejmował część teoretyczną oraz zajęcia praktyczne realizowane w Muzeum Ikon w Supraślu. Problematyka ta nabiera szczególnego znaczenia w kontekście konieczności przygotowania procedur zabezpieczania, ewakuacji i ochrony najcenniejszych obiektów oraz ruchomych dóbr kultury.

Szczególnym wydarzeniem o charakterze naukowym, edukacyjnym i popularyzatorskim była czwarta edycja konferencji „Przebudzenie Zabytków", organizowana 24 kwietnia przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków

w Białymstoku. Konferencja zgromadziła przedstawicieli administracji publicznej, środowiska naukowego, samorządów, duchowieństwa, służb mundurowych, organizacji społecznych oraz mieszkańców regionu.

Program wydarzenia obejmował szeroki zakres zagadnień związanych z dziedzictwem kulturowym województwa podlaskiego. Przedmiotem prezentacji i dyskusji były m.in.: katakumby supraskie, zabytkowe meczety i mizary w Bohonikach i Kruszynianach, działalność architekta Szymona Pappego, badania nad Ogrodem Saskim w Supraślu, problematyka gminnych ewidencji zabytków, nowożytne skarby archeologiczne, dziedzictwo kulturowe Dąbrówek i Tykocina oraz ochrona drzew jako elementu krajobrazu kulturowego.

Konferencja stanowiła przykład działań łączących specjalistyczną wiedzę konserwatorską z jej społecznym upowszechnianiem. Szczególne znaczenie miało umożliwienie mieszkańcom regionu bezpośredniego kontaktu z badaczami i praktykami zajmującymi się poszczególnymi dziedzinami ochrony dziedzictwa.

Podczas wydarzenia wręczono również odznakę „Za opiekę nad zabytkami", nadaną przez ministra kultury i dziedzictwa narodowego Wojciechowi Darkiewiczowi, prezesowi Fundacji Imienia Własnego. Wyróżnienie to podkreśliło znaczenie działalności organizacji społecznych w ochronie, ratowaniu i popularyzacji dziedzictwa kulturowego.

2. Wręczenie odznaki „Za opiekę nad zabytkami" Wojciechowi Darkiewiczowi, prezesowi Fundacji Imienia Własnego. Fot. A. Korolko

Presentation of the 'For the Protection of Monuments' badge to Wojciech Darkiewicz, President of the Fundacja Imienia Własnego. Photo by A. Korolko

Podlaski wojewódzki konserwator zabytków uczestniczył również w wydarzeniach związanych z pamięcią historyczną i dziedzictwem narodowym. W Białymstoku wziął udział w uroczystościach z okazji 235. rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja, odbywających się przed pomnikiem marszałka Józefa Piłsudskiego. Obecność podczas tego rodzaju uroczystości wpisuje się w szerszy kontekst ochrony materialnych i niematerialnych elementów dziedzictwa historycznego.

Miejsca pamięci, pomniki i historyczne przestrzenie publiczne stanowią bowiem część krajobrazu kulturowego, w którym materialne świadectwa przeszłości funkcjonują wraz z pamięcią społeczną.

Ważnym obszarem działalności podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków była obecność podczas wydarzeń związanych z żywym dziedzictwem religijnym i muzycznym regionu. W zabytkowym Soborze Świętej Trójcy w Hajnówce, 16 maja, odbyła się 45. edycja Międzynarodowego Festiwalu „Hajnowskie Dni Muzyki Cerkiewnej". W wydarzeniu uczestniczył Adam Musiuk.

3. Adam Musiuk był obecny na Międzynarodowym Festiwalu „Hajnowskie Dni Muzyki Cerkiewnej". Fot. A. Korolko

Adam Musiuk attending the International Festival 'Hajnówka Days of Orthodox Church Music'. Photo by A. Korolko

Festiwal zgromadził chóry z Polski oraz z Egiptu, Gruzji, Indii, Francji, Serbii, Bułgarii, Czarnogóry, Łotwy, Mołdawii i Ukrainy. Koncerty organizowane były również w innych miejscowościach województwa podlaskiego, m.in. w Supraślu, Białymstoku, Bielsku Podlaskim i Siemiatyczach.

Z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kluczowy jest związek tego rodzaju wydarzeń z historycznymi przestrzeniami sakralnymi. Zabytkowe świątynie nie są wyłącznie obiektami materialnymi podlegającymi ochronie konserwatorskiej, lecz pozostają również miejscami funkcjonowania tradycji religijnych i muzycznych. W tym ujęciu ochrona zabytków obejmuje zarówno jego substancję materialną, jak i zachowanie jego historycznej funkcji oraz znaczenia społecznego.

Podobny charakter miała obecność 22 maja podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków podczas uroczystości parafialnych w zabytkowej cerkwi pw. św. Mikołaja w Michałowie. Świątynia, wzniesiona w latach 1906–1908, stanowi przykład drewnianej architektury prawosławnej charakterystycznej dla Podlasia z przełomu XIX i XX w. Szczególną wartość artystyczną jej wnętrza stanowi polichromia autorstwa Adama Stalony-Dobrzańskiego.

W ramach działalności popularyzatorskiej podlaski wojewódzki konserwator zabytków objął patronatem wydarzenie „Retro Narew", poświęcone zabytkowej motoryzacji i kulturze materialnej XX w. Wydarzenie, organizowane 23 maja, obejmowało wystawę zabytkowych pojazdów, prezentację archiwalnych fotografii, targ staroci, pokazy techniczne oraz paradę ulicami Narwi. Włączenie tematyki zabytkowej motoryzacji do działań popularyzatorskich odpowiada współczesnemu, szerokiemu rozumieniu dziedzictwa techniki. Zabytkowe pojazdy, przedmioty codziennego użytku, rozwiązania techniczne i związane z nimi praktyki społeczne stanowią źródło wiedzy o przemianach technologicznych i społecznych XX w.

Podobny wymiar miała obecność konserwatora wojewódzkiego podczas Bielskiej Majówki Modelarskiej w dniach 15–17 maja. Wydarzenie zgromadziło uczestników z Polski, Litwy i Ukrainy, a specjalną Nagrodę Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków otrzymał Antoni Karłowski za model R2D2. Wydarzenie stanowiło przykład wykorzystywania zainteresowania modelarstwem do popularyzacji wiedzy o historii techniki, architektury i materialnych świadectwach kultury.

W 2026 r. ważnym kierunkiem działań pozostawała ochrona i popularyzacja wielokulturowego dziedzictwa województwa podlaskiego. Szczególnym wydarzeniem było uroczyste otwarcie odrestaurowanej Synagogi Kaukaskiej Beth Midrasz w Krynkach. Obiekt, wzniesiony około połowy XIX w. w dawnej żydowskiej dzielnicy Kaukaz, stanowi istotne świadectwo historii społeczności żydowskiej Krynek. Jego dzieje odzwierciedlają również przemiany funkcjonalne, jakim ulegały obiekty sakralne po II wojnie światowej. Po okresie użytkowania m.in. jako kino, budynek został poddany pracom restauratorskim i otrzymał nową funkcję jako siedziba Gminnego Ośrodka Kultury. Udostępnienie obiektu miało również wymiar symboliczny. Obecność przedstawiciela potomków kryńskich Żydów, a także wydarzenia artystyczne, wystawa archiwalnych fotografii i koncert muzyki klezmerskiej podkreśliły wielowarstwowy charakter dziedzictwa tego miejsca.

Podobne znaczenie miały działania związane z Białą Synagogą w Sejnach. Zastępca konserwatora wojewódzkiego Karol Łopatecki oraz wojewoda podlaski Jacek Brzozowski spotkali się w Sejnach z Krzysztofem i Małgorzatą Czyżewskimi, twórcami Fundacji i Ośrodka „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów". Rozmowy dotyczyły ochrony dziedzictwa kulturowego regionu oraz funkcjonowania zabytków jako przestrzeni pamięci, edukacji i dialogu.

Biała Synagoga, wzniesiona w 1885 r., stanowi jeden z najważniejszych zachowanych materialnych śladów historii żydowskiej społeczności Sejn. Jej współczesne wykorzystanie przez Ośrodek „Pogranicze" pokazuje możliwość łączenia ochrony substancji zabytkowej z funkcją edukacyjną i kulturalną, przy jednoczesnym zachowaniu pamięci o historycznej funkcji obiektu.

Do działań związanych z dziedzictwem wielokulturowym należy zaliczyć również uczestnictwo przedstawiciela Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, Karola Łopateckiego, w wydarzeniu poświęconym Łotwie, zorganizowanym w Operze i Filharmonii Podlaskiej, oraz udział Adama Musiuka w wydarzeniu związanym z polsko-chorwacką współpracą kulturalną. Kontakty międzynarodowe stanowiły element szerszej wymiany doświadczeń w zakresie kultury, dziedzictwa i współpracy instytucjonalnej.

W 2026 r. rozwijano także współdziałanie struktur powołanych do opieki nad dziedzictwem kulturowym z instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę przyrody. Adam Musiuk uczestniczył w inauguracyjnym posiedzeniu Rady Suwalskiego Parku Krajobrazowego, który w 2026 r. obchodził 50-lecie utworzenia. Suwalski Park Krajobrazowy, utworzony w 1976 r. jako pierwszy park krajobrazowy w Polsce, obejmuje obszar o wyjątkowych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Jednocześnie jego przestrzeń zawiera liczne elementy dziedzictwa kulturowego: historyczne układy ruralistyczne, zabytkową architekturę oraz ślady dawnego osadnictwa. Udział podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków w pracach rady wskazuje na potrzebę integrowania ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych. Krajobraz kulturowy jest bowiem rezultatem długotrwałego współdziałania czynników naturalnych i działalności człowieka, dlatego jego skuteczna ochrona wymaga współpracy różnych instytucji i dyscyplin.

Istotnym forum dyskusji nad strategicznymi problemami ochrony dziedzictwa pozostawała Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków w Białymstoku. 4 września w ramach jej prac analizowano zasady i wytyczne dotyczące oceny planowanych inwestycji w kontekście ochrony wartości zabytkowych i przestrzennych. Jednym z ważnych tematów posiedzenia było dziedzictwo archeologiczne Puszczy Białowieskiej. Przedmiotem zainteresowania stała się puszcza rozpatrywana nie tylko jako obszar o wyjątkowych walorach przyrodniczych, lecz również jako przestrzeń wielowiekowej obecności człowieka, w której zachowały się materialne ślady dawnego osadnictwa i działalności gospodarczej.

Rada analizowała również obiekty i zespoły zabytkowe, które ze względu na wartości historyczne, artystyczne i przestrzenne mogą być rozpatrywane jako kandydatury do uznania za pomnik historii. Działalność zespołu doradczego wpisuje się tym samym w proces identyfikowania i hierarchizowania wartości dziedzictwa kulturowego województwa podlaskiego.

Ważne miejsce w działalności podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków zajmowała ochrona dziedzictwa sakralnego. W 2026 r. pracownicy urzędu włączyli się w wiele wydarzeń związanych z zabytkowymi świątyniami i zespołami monastycznymi województwa.

Na początku lipca, w Gródku złożyli wizytę przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków oraz parafii prawosławnej. W spotkaniu uczestniczyli m.in. Jakub Makowski, dyrektor Departamentu Ochrony Zabytków MKiDN, Adam Musiuk i Karol Łopatecki. Przedmiotem rozmów był stan zachowania cerkwi pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny oraz planowane prace konserwatorskie przy polichromiach autorstwa Adama Stalony-Dobrzańskiego i Jerzego Nowosielskiego.

4. Posiedzenie Wojewódzkiej Rady Ochrony Zabytków w Białymstoku. Fot. J. Litwin
Meeting of the Voivodeship Council for the Protection of Monuments in Białystok. Photo by J. Litwin

Wartość tego zespołu wynika zarówno z jego znaczenia historycznego, jak i artystycznego. Gródek pozostaje miejscem o wielowiekowej historii związanej z prawosławiem, a jego dzieje są powiązane z rozwojem monasteru supraskiego. Współczesna cerkiew, ukończona w 1970 r., ma natomiast wyjątkową wartość artystyczną dzięki realizacji polichromii przez dwóch wybitnych twórców sztuki sakralnej XX w.

Kolejnym wydarzeniem związanym z dziedzictwem sakralnym było uczestnictwo, 10 sierpnia, podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków w Święcie Supraskiej Ikony Matki Bożej w monasterze Zwiastowania Przenajświętszej Bogurodzicy w Supraślu. Zespół monastyczny, którego początki sięgają XV stulecia, należy do najważniejszych ośrodków prawosławnego dziedzictwa kulturowego w Polsce. Szczególne znaczenie ma zachowana cerkiew Zwiastowania NMP, reprezentująca unikatowy na ziemiach polskich typ architektury gotycko-bizantyjskiej.

W 2026 r. rozwijana była również współpraca Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków ze środowiskiem akademickim. Adam Musiuk uczestniczył w pracach Rady Konsultacyjnej Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Udział przedstawiciela organu ochrony zabytków w tego rodzaju gremium umożliwia wymianę doświadczeń pomiędzy praktyką administracyjną a środowiskiem akademickim. W przypadku ochrony zabytków szczególne znaczenie ma interdyscyplinarne powiązanie prawa, planowania przestrzennego, ochrony dziedzictwa

5. Gródek. Wizyta przedstawicieli Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Fot. A. Korolko
Gródek. Visit by representatives of the Ministry of Culture and National Heritage. Photo by A. Korolko

oraz praktyki konserwatorskiej. Współpraca ta ma również wymiar dydaktyczny, ponieważ pozwala uwzględniać doświadczenia instytucji publicznych w procesie kształcenia przyszłych prawników i przygotowywania ich do rozwiązywania złożonych problemów związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej.

W działalności podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków w 2026 r. obecne były również zagadnienia związane z ochroną miejsc mających znaczenie zarówno architektoniczne, jak i społeczne. Jednym z takich obiektów był dawny Dom Partii przy Placu NZS 1 w Białymstoku, związany z historią powojennego miasta i przemianami ustrojowymi po 1989 r. 19 czerwca 2026 r. w gali pożegnalnej związanej z zakończeniem etapu funkcjonowania wydziałów humanistycznych Uniwersytetu w Białymstoku w tym miejscu, uczestniczył Adam Musiuk. Wydarzenie obejmowało premierowy pokaz filmu dokumentalnego poświęconego historii budynku, wspomnienia absolwentów oraz zamknięcie kapsuły czasu. Przypadek tego obiektu pokazuje, że znaczenie dziedzictwa architektonicznego może wynikać nie tylko z wartości artystycznych czy wieku budynku, lecz także z jego roli w historii społecznej miasta. Pamięć użytkowników i kolejne warstwy funkcjonalne obiektu stanowią istotny element jego współczesnej interpretacji.

Ważnym elementem działalności Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków była również popularyzacja historii własnej siedziby, Pałacu Hasbacha w Białymstoku. Obiekt pełni funkcję administracyjną, pozostając jednocześnie zabytkiem o istotnych wartościach historycznych i architektonicznych. W ramach działalności edukacyjnej urząd gościł m.in. członków Klubu Seniora „Pełnia Życia". Uczestnicy zapoznali się z historią rodu Hasbachów, księgozbiorem oraz zabytkowymi wnętrzami pałacu. Tego rodzaju spotkania służą bezpośredniemu udostępnianiu dziedzictwa mieszkańcom i budowaniu świadomości wartości zabytkowej obiektu.

Znaczącym wydarzeniem naukowym było wydanie i promocja publikacji Karola Łopateckiego i Marty Kupczewskiej *Białystok po śmierci Jana Klemensa Branickiego. Inwentarz i analiza kartograficzna*. Publikacja wykorzystuje inwentarz miasta i dóbr białostockich z 1772 r., materiały kartograficzne oraz inne źródła historyczne do rekonstrukcji przestrzennego obrazu Białegostoku w XVIII i na początku

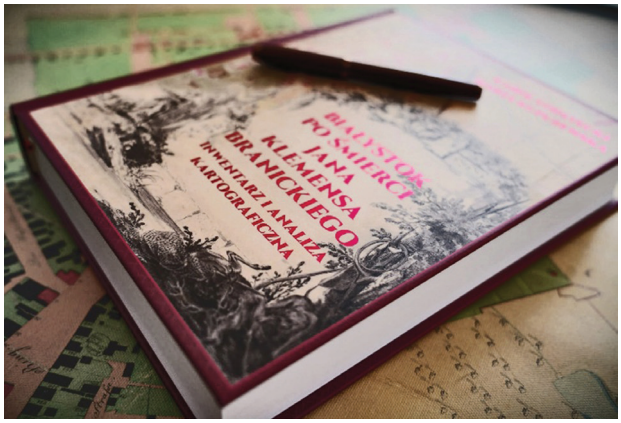

6. Karol Łopatecki, współautor publikacji *Białystok po śmierci Jana Klemensa Branickiego*. Fot. J. Pietruczuk
Karol Łopatecki, co-author of *Białystok po śmierci Jana Klemensa Branickiego*. Photo by J. Pietruczuk

XIX w. Analizie poddano m.in. układ ulic, granice parcel, zabudowę, funkcje poszczególnych części miasta oraz relacje między rezydencją magnacką, przestrzenią miejską i terenami gospodarczymi. Szczególne znaczenie publikacji wynika z połączenia analizy kartograficznej z informacjami zawartymi w źródłach inwentarzowych. Pozwala to odtworzyć nie tylko strukturę przestrzenną miasta, lecz także sposób użytkowania poszczególnych nieruchomości oraz skład społeczny ich mieszkańców. Promocja publikacji, która odbyła się 11 września w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Białymstoku, zgromadziła liczne grono mieszkańców Białegostoku i osób zainteresowanych historią miasta. Spotkanie stanowiło przykład połączenia działalności naukowej z popularyzacją wiedzy o dziedzictwie miejskim.

Całokształt przedsięwzięć zrealizowanych przez podlaskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków w 2026 r. potwierdził, że współczesna ochrona zabytków wymaga równoczesnego działania na kilku powiązanych ze sobą polach: rozpoznawania oraz dokumentowania wartości historycznych, zabezpieczania substancji obiektów, właściwego kształtowania przestrzeni, reagowania w sytuacjach kryzysowych, a także budowania społecznej świadomości znaczenia dziedzictwa. W przypadku województwa podlaskiego szczególnego znaczenia nabiera przy tym ochrona dziedzictwa wielokulturowego i wielowyznaniowego, którego materialne świadectwa pozostają integralnym elementem tożsamości regionu.